

de goud- en deviezenpolitiek voerde. Wellicht voelde Franck zich niet goed in zijn schik op dat terrein. Begin oktober 1930 kwam trouwens zijn mogelijke terugkeer naar de politiek ter sprake, waarbij Francqui gouverneur zou zijn geworden. Ook Norman oordeelde in juli 1929 dat Franck, die hij overigens als een zeer schrandere en vriendelijk man beschreef, niet de 'feelings or sense of banking' had en die ook nooit zou hebben.

Na 21 september 1931 deed de val van het pond in België een juridisch probleem rijzen en op dat gebied kon Franck zich laten gelden. Na enkele dagen bedreog het verlies van de Bank op haar pondenbezit reeds ongeveer 445 miljoen fr., dat wil zeggen meer dan het dubbele van haar kapitaal. Volgens artikel 5 van haar statuten, moest ze derhalve in liquidatie treden. Op 23 september reeds sloot de minister van financiën, baron Houtart, met de Bank een overeenkomst, waarbij ze ertoe gemachtigd werd haar pondenbezit te blijven boeken tegen de aankoopwaarde. De opbrengst van die ponden zou op een bijzondere rekening worden gestort; de samengestelde intrest zou dienen voor de delging van het geleden verlies. De Regentenraad van de Bank kreeg pas mededeling van de tekst van de overeenkomst op zijn bijeenkomst van 9 december en verleende er toen zijn goedkeuring aan. Toen de zaak eind januari 1932 algemeen bekend raakte, ontstond een geweldige deining die haar weerklank vond in talloze krantenartikels, die af en toe door politieke passies en in bepaalde gevallen onmiskenbaar ook door persoonlijke wrokgevoelens gekleurd waren. Vooral de krant 'De Standaard', waarin G. Sap en F. Van Cauwelaert de pen voerden, oefende herhaaldelijk heftige kritiek uit op het beleid van gouverneur Franck. Ook C. Huysmans en verder de vertegenwoordigers van de Vlaamse Frontpartij behoorden tot de hevige tegenstanders.

Wat de grond van de zaak betrof kon het beleid van de Bank bezaaijkt veroordeeld worden. Het stelsel van de gouddeviezenstandaard was door de regering gewild. De maandenlange geheimhouding rond de zaak was stellig laakbaar en schiep terecht de schijn dat openbare belangen werden opgeofferd aan de naamloze vennootschap Nationale Bank.

Op 19 februari 1932 sloten de Nationale Bank en de eerste minister Renkin een nieuwe overeenkomst die aan het parlement ter goedkeuring werd voorgelegd. De Bank aanvaardde, evenmin als bij de eerste overeenkomst, enige juridische verantwoordelijkheid voor het geleden verlies, maar toonde zich niettemin bereid erin bij te dragen om aldus een regeling te vergemakkelijken. Maar ook tegen dat akkoord kwam nog kritiek los. Ten slotte kwam een definitieve regeling tot stand, in uitvoering van een wet van 19 juli 1932. Het totale verlies op het pondenbezit bedreog uiteindelijk ruim 509 miljoen fr. De aflossing was pas voltooid in 1947.

Ondertussen werd gouverneur Franck geconfronteerd met een totaal veranderde economische wereld: de hoogconjunctuur van de tweede helft van de jaren twintig had plaatsgemaakt voor een diepe depressie. In de eerste periode had de Bank gepoogd de monetaire expansie ietwat af te remmen door deviezen te verkopen en door interventies ertoe strekkend de kapitaalvoer te beperken. Een echte strategie tegen de inflatoire ontsporing werd niet op het touw gezet. Tegenover de nieuwe toestand van de jaren dertig voelde de Bank zich ontwapend: gouverneur Franck oordeelde dat de economische crisis geen monetaire oorzaak had en dat een kunstmatige creatie van koopkracht uit den boze was.

België had inderdaad geen vat op de internationale depressie. Maar toen de Amerikaanse president Roosevelt op 19 april 1933 de goudstandaard prijs gaf en de dollar naar omlaag gleed – hij kreeg een nieuwe, met 40 pct. gedevalueerde pariteit op 1 februari 1934 – had die gebeurtenis ook bij gouverneur Franck vragen moeten doen rijzen omtrent de ferverte verdediging van een ongewijzigde goudstandaard.

De algemene daling van de prijzen was immers evenzeer in strijd met de geldstabiliteit als de eerdere inflatoire stijging. Maar op initiatief van E. Francqui, tot 1934 regent van de Nationale Bank, vormden de regeringen van België, Frankrijk, Italië, Nederland, Polen en Zwitserland op 3 juli 1933 het 'goudblok': ze zouden in hun respectieve landen de vrije werking van de goudstandaard met de toenmalige goudpariteiten waarborgen. Met het oog daarop verga-